

Saimaannorppa

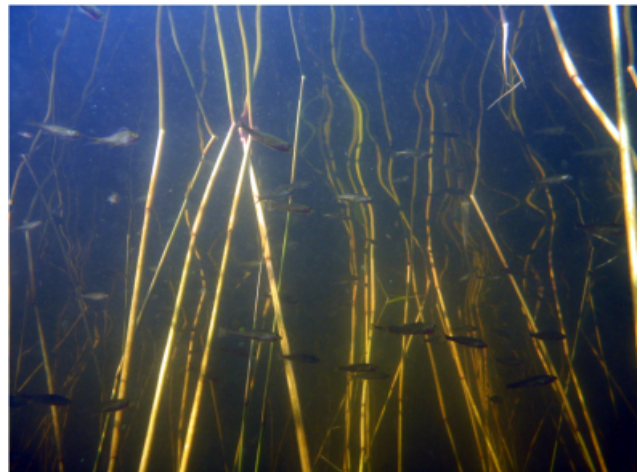
Utiskirje syksy 2021

Syksyinen tervehdys!

Syyskuun Saimaannorppa-utiskirje jäi valitettavasti ilmestymättä, joten tässä tulee tuplanumero saimaannorppakuulumisia.

Syksy on jo pitkällä, ja kohta odotellaan talvea. Norpat ja norpan ystävät toivovat tietysti kunnan talvea, mikä tarkoittaa pakkasta, jäätä ja lunta, jotta saimaannorppa saa kunnolliset pesimäolosuhteet. Jos näin ei tammikuun loppuun mennessä ole tapahtunut, valmistaudutaan apukinoskolauksiin. Mutta se siis nähdään ensi vuoden puolella.

Koronarajoitukset hellittävät, joten tapahtumia on tulossa. Osa on vielä etänä, mutta vähitellen päästään näkemään toisiamme myös ihan oikeasti. Katiskatalkoita on jo ollut kesällä ulkotoiloissa ja syksyllä pienissä ryhmissä sisätiloissa. Talkoita on tulossa lisää ja näkyvämmiin. Myös muita tapahtumia on tulossa, kuten tapahtumakalenterista näkyy. Koronatilannetta toki seurataan ja jos muutoksia tulee, eletään sen mukaan. Maskisuositus jatkuu ainakin joissain tilanteissa ja tilaisuuksissa. Tervetuloa mukaan!

Näin syksyllä saimaannorpat syövät päivittäin useita kiloja pikkukalaa. Traanikerros kasvaa suojaamaan talven kylmyydeltä. Kuvat: Ismo Marttinen.

Muistathan seurata norppatiedotusta myös täältä:

[Saimaannorppa-Facebook](#)

[Luonnonsuojeluliiton saimaannorppa-sivut](#)

[Luonnonsuojeluliiton Etelä-Karjalan piirin Facebook](#)

[Luonnonsuojeluliiton Etelä-Savon piirin Facebook](#)

Lisäksi Saimaa- ja norppa-asioita on vaihtelevasti esillä myös muilla luonnonsuojeluliiton Saimaan alueen piirien ja paikallisyhdistysten sivuilla.

Tulevia tapahtumia:

Luonnonsuojeluliitto järjestää tai on mukana seuraavissa tapahtumissa

- 3.11. klo 16–19 Katiskatalkoot Saimaan luonnonsuojelukeskuksessa Lappeenrannassa (os. Katariinantori 6). Talkoot on tarkoitettu ensi sijassa heille, jotka ovat kiinnostuneita toimimaan tulevilla talkoissa ohjaajina. Palautetaan mieleen katiskan rakennusta.
- 3.11.–1.12. Keskiviikkoisin klo 17 [katiskatalkoot Järjestöalo Kolomossessa](#) Savonlinnassa (os. Pappilankatu 3).
- 17.–18.11. Saimaannorppasymposium, Itä-Suomen yliopisto, Joensuu. Symposiumiin on pitänyt ilmoittautua etukäteen, mutta infoa tapahtuman sisällöstä on myöhemmin saatavilla.
- 20.11. Norppapatsaan hatutus: joulunavaus ja norppa-asiaa kävelykatu Oleksilla Lappeenrannassa.
- 22.11. klo 17–20 Kaikille avoimet katiskatalkoot Lappeenrannan Saimariumissa (os. Satamatie 8).
- 30.11. klo 17-20 Norppatapahtuma ja katiskatalkoot Kiteen Heinoniemessä Kotipirtissä (os. Heinonimentien 37).
- 4.12. klo 10–13 Norppatapahtuma Varkauden kirjastossa (os. Osmajontie 1). Näyttely, luento, keskustelua, materiaalia eri ikäisille, norppatuotteiden myyntiä, katiskanrakennusnäytös.
- 8.12. klo 17–19 Jouluihin norppailta Järjestöalo Kolomossessa (os. Pappilankatu 3). Ajankohtaistietoa norppasta, glögiä, pipareita, jutustelua.
- 9.12. klo 17.00–18.30 Näin elää saimaannorppa -tilaisuus CoExist-hankkeen tuottamasta saimaannorppa-aiheisesta opetusmateriaalista kasvatustalon ammattilaisille (opettajat, varhaiskasvattajat, ohjaajat, ympäristökasvattajat) Lappeenrannan maakuntakirjastossa (os. Valtakatu 47).
- 11.–12.12. [Linnoituksen joulumarkkinat](#) Lappeenrannassa. Saimaan luonnonsuojelukeskus (os. Katariinantori 6) on avoinna la-su klo 10-16. Luontokaupan tuotteita, arpajaiset, katiskanrakennukseen tutustumista (la).
- 15.12. klo 17–19 Jouluihin norppailta Saimaan luonnonsuojelukeskuksessa Lappeenrannassa (os. Katariinantori 6). Ajankohtaistietoa norppasta, glögiä, pipareita, jutustelua.

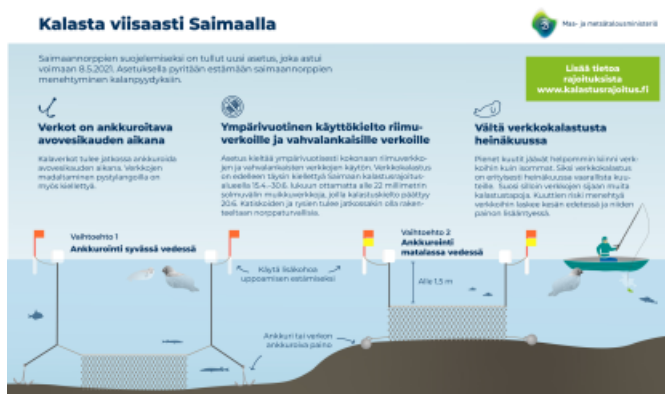
Tervetuloa mukaan!

Muistellaanpa vielä hieman kesää

Kalanpyydyskuolemat ja muut norppakuolemat

Keväällä jouduttiin odottamaan saimaannorppan suojaksi tehdyn kalastusrajoitusasetuksen viivästynyttä voimaantuloa hieman pelonsekaisinkin tuntein. Tietoon ei kuitenkaan tullut kuuttien kalanpyydyskuolemia ennen kuin heinäkuussa yksi yksilö. Siinä vaiheessa keväiset verkkokalastusrajoitukset eivät olleet enää voimassa. Kyseessä oli vuoden toinen kalanpyydyskuolema (edellinen tapahtui maaliskuussa talviverkkoihin), joten tämän vuoden tietoon tulleiden kalanpyydyskuolemien määrä jää alhaiseksi. Se on tietysti hyvä asia, vaikkakaan ei välttämättä koko totuus, sillä kaikkia tapauksia ei ilmoiteta.

Heinäkuussa kuollut kuutti jäi ankkuroituun verkkoon, mikä osoittaa jälleen sen, että ankkurointi ei tee verkoista norppaturvallista. Luonnonsuojeluliitto [tiedotti aiheesta 5.7.](#)

Asetukseen eräistä kalastusrajoituksista Saimaalla lisättiin vaatimus verkon ankkuroinnista. Näin luodaan väärää mielikuvaa siitä, että ankkuroitu verkko olisi norppalle turvallinen. Maa- ja metsätalousministeriö otti tämän mukaan myös esitteeseensä, jossa opastetaan kalastamaan viisaasti norppa-vesillä. Kuva: [mmm.fi](#).

Metsähallitus ylläpitää tilastoa saimaannorpan syntymä- ja kuolinlukuista (v. 2021 ja [aiemmat vuodet](#)). Kuluvan vuoden osalta nähdään, että kaiken kaikkiaan syntyneitä kuutteja havaittiin keväällä 76, mutta niitä arvioitiin syntyneen hieman enemmän eli 86 yksilöä. Kuolleita on tullut lokakuun alkuun mennessä tietoon 27 yksilöä. Näistä seitsemän on pesäkuolleita kuutteja, kahdeksan tuntemattomien syiden takia kuolleita kuutteja, kaksi kalanpyydyksiin kuollutta ja muita kuolleita kymmenen kappaletta. Syntyneitten määrä saadaan yleensä melko tarkasti tietoon pesälaskentamenetelmän ansiosta, mutta kuolleista on tullut tietoon viimeisen kymmenen vuoden jaksolla vain noin 44 %.

Viimeisin saimaannorpan kanta-arvio on viime syksyltä, ja se on noin 420–430 norppaa.

Lasten norppaleiri

Jo kahdeksatta kertaa järjestetty lasten norppaleiri täyttyi nopeasti 8–12-vuotiaista lapsista. Leiri järjestettiin heinäkuussa Savonlinnan Turponsaarella. Järjestelyistä vastasi entiseen tapaan Luonto-Liiton Savo-Karjalan piiri. Kaarina, Hanne ja Marjaana Luonnonsuojeluliitosta vierailivat leirillä tutustumassa leirielämään, tervehtimässä lapsia ja ohjaajia sekä kertomassa saimaannorpan elämästä. Vierailusta julkaistiin blogiteksti "[Leirielämää saimaannorpan kotivesillä](#)".

Norppa-asiaa ja leirielämää Turponsaarella. Kuvat: Hanne Kosonen.

Norppa mukana kesän tapahtumissa

Kesä ja ulkoilmatapahtumat mahdollistivat sen, että pandemiasta huolimatta tapahtumia voitiin järjestää. Luonnonsuojeluliiton norppatoiminta oli esillä useammassakin tapahtumassa. Tavallisesti pystytimme tapahtumaan norppateltan, esittelimme norppaturvallisen Saimaa-katiskan rakennusta ja norppaympäristökasvatustoimintaa, jaoimme esitteitä ja muuta materiaalia sekä joissain tapahtumissa myynnissä oli saimaannorppa-aiheisia tuotteita. Monia mielenkiintoisia keskusteluja käytiin Saimaasta, norpasta, kalastuksesta ja norppansuojelusta. Suomen luonnonsuojeluliiton norppatelttaan ja/tai katiska-toimintaan saattoi törmätä mm. Hulivilikarnevaalissa Mikkelissä 30.6., Kangaslampi-päivillä 3.7., Puumalan Lintusalon saaristolaispäivässä 17.7., Savonlinnan Riihisaaren saaristoluontopäivässä 20.7., Anttolan saaristoluontopäivässä 22.7. sekä Savonlinnan kansainvälisillä luontoelokuvafestareilla 19.–22.8.

Eri-ikäiset tapahtumavieraat saivat kesätapahtumissa tietoa ja elämyksiä norpasta. Riihisaarissa jaettiin myös norppaturvallisista Saimaa-katiskoja. Kuvat: Kaarina Tiainen, Hanne Kosonen.

Saimaannorppa hallinnon aallokossa

Keväällä saatiin voimaan uudistettu asetus eräistä kalastusrajoituksista Saimaalla seuraavaksi viideksi vuodeksi. Asiasta kerrottiin tarkemmin [heinäkuun uutiskirjeessä](#).

Saimaannorpan suojelutyötä suunnitellaan kokonaisvaltaisesti ympäristöministeriön saimaannorpan suojelun strategiaa käsittelevissä asiantuntija- ja seurantatyöryhmissä. Suojelun strategia tavoitteineen sekä toimenpideohjelma päivitetään viiden vuoden välein, ja seuraava päivitetty versio on tulossa keväällä 2022. Viimeisin seurantaryhmän kokous pidettiin etäkokouksena 14.10.

Viime aikoina seurantaryhmässä on keskusteltu vilkkaasti saimaannorpan kannan kasvutavoitteesta. Tavoitteena on ollut keskimäärin 3–4 %:n kannan kasvu viiden vuoden jaksolla tarkasteltuna. Tämä tavoite on suojelutoimien ansiosta saavutettu ja viimeisen viiden vuoden jaksolla ylitettykin. Koska saimaannorppa on kuitenkin erittäin uhanalainen, olisi syytä varmistaa mahdollisimman voimakas kannan kasvu myös jatkossa. Asiantuntijatyöryhmän mukaan 5–6 %:n kasvutavoite olisi mahdollinen ja tarpeen, mutta tällainen kasvutavoitteen nostaminen herättää myös voimakasta vastustusta. Luonnonsuojeluliitto on jo useamman vuoden ajan esittänyt, että saimaannorpan suojelussa pitää pyrkiä nyt esillä olleeseen 5–6 %:n kannan kasvuun. Tavoite on realistinen, ja erilaisten uhkatekijöiden, erityisesti leutojen talvien lisääntymisen takia, se on välttämätön tavoite, jotta saimaannorppa kantana selviytyy tulevaisuudessa. Lisäksi kaikkien kyselyjen perusteella saimaannorpan suojelun tehostamisella on suomalaisten vankka tuki.

Työryhmät jatkavat työskentelyä. Seuraavan kerran seurantaryhmä kokoontuu keskustelemaan asiasta helmikuussa 2022.

*Saimaannorppakanta on vankempi kuin muutama vuosikymmen sitten, mutta suojelutyötä tarvitaan edelleen. Norppa on edelleen erittäin uhanalainen. Suotuisan suojelun tasosta ollaan kaukana.
Kuva: Ari Kuusela.*

Yhteinen saimaannorppamme LIFE

Saimaannorppatyöstämme suuri osa sisältyy tällä hetkellä Yhteinen saimaannorppamme LIFE -hankkeeseen. Hankkeessa on useita muitakin toimijoita ja paljon tapahtuu. Hanketta koordinoiva Metsähallitus on tehnyt [videoesittelyn](#) hankkeen sisällöstä.

Uutiskirjeen alkupuolella esitellyt kesän tapahtumat olivat osa LIFE-hanketta. Mutta muitakin hankkeessa toki tapahtuu. Kooste toimenpiteistämme löytyy Luonnonsuojeluliiton [Yhteinen saimaannorppamme LIFE](#) -sivuilta. Tässä pieni ajankohtaiskatsaus tämän hetken tilanteesta.

Norppaturvallisen kalastuksen edistäminen

Vaikka katiskatalkoot ovat olleet jäissä, kykenimme saamaan kasaan tänä vuonna pari sataa norppaturvallista Saimaa-katiskaa jaettavaksi Etelä-Savossa Ristiinassa, Juvalla ja Savonlinnassa. Nyt suuntaamme katseemme ensi kesän Vaihda verkot katiskaan -tapahtumaan (tai tapahtumiin). Ainakin yksi tapahtuma on tulossa. Paikka on vielä avoin, mutta katiskoita jo rakennetaan ja talkoita on tulossa pitkin talvea eri puolille Saimaata. Katiskatalkoissa katiskan voi rakentaa näitä tapahtumiamme varten tai omakustannushintaan omaan käyttöön.

Talkoista ilmoitellaan eri kanavissa, mutta niistä voi myös kysellä Etelä-Savon osalta Marjaana Kovalta ja muiden Saimaan alueiden osalta Hanne Kososelta tai Kaarina Tiaiselta (yhteystiedot löytyvät kirjeen lopusta). Talkoita voi myös ehdottaa ja pyytää omalle seudulle, yhteisölle tai tapahtuman yhteyteen. Jos varsinaisten talkoiden järjestäminen tuntuu liian suureelliselta, pidämme myös eri tapahtumien yhteydessä katiskanrakennusnäytöksiä.

Katiskatyöpajoja järjestetään myös kouluissa noin 5.-luokkalaisista ylöspäin. Lisäksi järjestämme katiskatalkoita erityisesti osakaskunnille.

Norppaturvallista kalastusta edistetään katiskatalkoissa ja -tapahtumissa. Joissain tapahtumissa esitellään myös norppaturvallista rysää. Kuvat: Hanne Kosonen.

Ympäristökasvatus

Ympäristökasvatus on keskeinen osa luonnonsuojeluliiton saimaannorppatoimintaa. Tulevaisuuden päättäjät ovat tämän päivän lapsia ja nuoria.

Luonnonsuojeluliiton saimaannorppaa käsittelevä ympäristökasvatustoiminta keskittyy tällä hetkellä käynnissä olevaan CoExist-hankkeeseen, josta lisää hieman edempänä kirjettä. Mutta myös Yhteinen saimaannorppamme LIFE -hankkeessa tehdään ympäristökasvatustyötä. Se työ voimistuu, kun CoExist-hanke loppuu keväällä 2022.

Parhaillaan tehdään kiertävää saimaannorppanäyttelyä, joka on erityisesti suunnattu lapsille ja nuorille. Sen on tarkoitus olla valmis ensi vuoden alussa, jolloin sitä voi lähteä kierrättämään esim. kouluihin, kirjastoihin tai muihin sopiviin paikkoihin.

Myöhemmässä vaiheessa jatketaan opetusmateriaalien kehittämistä ja päivittämistä sekä koulu-, päiväkoiti- ja muita vierailuja.

Norppavapaaehtoisjoukot

Saimaannorpan suojelutyössä löytyy monenlaista tekemistä kaikille asiasta kiinnostuneille vapaaehtoisille. Tätä toimintaa koordinoidaan ja järjestetään nyt entistä paremmin. Katiskatalkoot, apukinostalkoot sekä tapahtumissa ja norppateltalla mukana olo ovat esimerkkejä vapaaehtoistoiminnasta. Tavoitteenamme on järjestää säännöllisesti erilaisia etä- ja livetapaamisia vapaaehtoisille niin Etelä-Savossa kuin Etelä-Karjalassakin. Vapaaehtoistoiminnasta saat lisätietoa vapaaehtoisille suunnatulta [sivustoltamme](#), ja siellä voit myös ilmoittautua vapaaehtoistojaksi. Tervetuloa mukaan!

Jos varsinainen vapaaehtoistoiminta ei tunnu sopivalta, mutta aihe kiinnostaa, on mahdollista osallistua tapahtumiin ja yleisötilaisuuksiin yleisönä tai rakentaa katiska ihan vain omiin tarpeisiin.

Saimaannorpan pesinnän turvaaminen

Metsähallitus tekee saimaannorpan pesinnän seuranta ja päättää apukinoskolauksista. Itä-Suomen yliopisto vastaa puolestaan keinopesätestauksista. Olemme jo vuosien ajan järjestäneet Metsähallituksen ohjauksessa apukinostalkoita omilla vastuualueillamme, ja tämä toiminta jatkuu, mikäli kolaustarpeita taas tulee. Tästä tiedotetaan tarkemmin, kunhan tiedetään lumitilanne ja pesimäajan ennusteet.

Jatkossa perehdymme myös tarkemmin keinopesien kehittelyyn. Tarvittaessa olemme niiden lupaprosesseissa, testaamisessa ja sijoittelussa mukana yhteistyössä Itä-Suomen yliopiston ja mahdollisten muiden toimijoiden kanssa. Tämä jos mikä on yhteistyötä monien tahojen kanssa.

Yhteinen saimaannorppamme LIFE -hanketta on nyt tehty lähes vuosi. Hanke jatkuu vuoden 2025 loppuun. Kuva: Kaarina Tainen.

Ympäristökasvatusta CoExist-hankkeessa

Suomalais-venäläinen CoExist-hanke (Towards sustainable coexistence of seals and humans) on kohta loppusuoralla, sillä tämä kolmivuotinen hanke loppuu maaliskuussa 2022. Hankkeen tutkimustyötä tekevät Itä-Suomen yliopisto, Lappeenrannan teknillinen yliopisto ja Pietarin yliopisto, ja ympäristökasvatustyöstä vastaavat Suomen luonnonsuojeluliitto ja Venäjän puolella biologit Pietarin yliopistosta.

CoExist-hankkeen loppuseminaarina Suomen puolella toimii Itä-Suomen yliopiston järjestämä Saimaannorppasymposium 17.-18.11. Joensuussa. [Symposiumin ohjelmassa](#) onkin runsaasti hankkeeseen liittyviä alustuksia. Mm. luonnonsuojeluliiton esitys käsittelee ympäristökasvatusta saimaannorpan suojelutyössä. Ilmoittautuminen symposiumiin on jo valitettavasti päättynyt.

Koulu- ja päiväkotivierailuja tehdään taas

Keväällä koulu- ja päiväkotivierailut siirtyivät etätunneiksi. Etätunteja jatketaan edelleen jonkin verran, mutta nyt on ensimmäiset norppaoppitunnit pidetty ihan paikan päällä, ja lisää on tulossa. Kutsuja on tullut eri puolilta Saimaata.

Etelä-Karjalassa toteutetaan ensi vuoden alussa jälleen [Eräviikko 2022](#), jossa toimimme kumppanina ja tarjoamme alueen kouluille ja päiväkodeille niin norppatunteja kuin myös katiskatyöpajoja ja kiertävää norppanäyttelyä sekä luontoleikkejä.

Pehmonorpat ja pesän pienoismalli pääsevät taas esille kouluihin ja päiväkoteihin innostamaan lapsia tekemään omia norppia. Savi-norppa on tehty Kasukkalan koulussa. Kuvat: Kaarina Tainen ja Sanna Leppänen.

Opettajille infoa

Merkittävä osa hanketta on ollut tuottaa opetus- ja esitysmateriaalia saimaannorppaoppitunteja varten. Osa materiaalista on jo ollut käytössä, kun taas osa materiaalista on vielä tekeillä opettajien käyttöön. Materiaali on nyt viimeistelyä vaille valmista, joten tässä vaiheessa on hyvä esitellä sitä ammattilaisille ja saada mahdollisesti vielä viime hetken palautetta lopullista silausta varten.

Niinpä tulossa on ainakin yksi live- ja yksi etäesittelytilaisuus materiaalista lasten ja nuorten parissa työskenteleville. Tilaisuudessa kerrotaan ajankohtaistietoa saimaannorpasta ja sen suojelusta. Esittelemme myös toteuttamaamme materiaalia opettajien ja kasvattajien käyttöön sekä tekemiämme vierailuja kouluhin ja päiväkoteihin.

Ensimmäinen tilaisuus pidetään Lappeenrannan kirjaston Tarinasalissa 9.12. klo 17-18.30. Lisä- ja ilmoittautumistietoja tulee lähiaikoina.

Esimerkkejä tuotetusta materiaalista. Kuva: Hanne Kosonen/Kaarina Tainen.

Onko saimaannorppa levittäytynyt Pien-Saimaalle?

Pien-Saimaa on Saimaan läntistä aluetta Lappeenrannan edustalla Etelä-Karjalassa. Se on yhteydessä Suur-Saimaaseen parin kapeikon kautta. Saimaannorpat ovat kadonneet Pien-Saimaalta jo 1940-50-luvulla lopullisesti. Alue on voimakkaan rakentamisen ja ihmistoiminnan piirissä.

Nyt on päästy iloitsemaan yksittäisen nuoren norpan liikkumisesta alueella. Ensimmäisen Vehkasalonselällä ja viimeksi vielä syvemmillä Pien-Saimaan puolella Sunisenselällä. Norpasta on tullut melkoinen julkis ja kiinnostuksen kohde. Saimaannorpan levittäytymisestä Pien-Saimaalle on iloitettu mm [YLE:ssä 12.10.](#) ja Etelä-Saimaan [pääkirjoituksessa 14.10.](#)

Yksi yksinäinen norppahan ei saimaannorpan osakantaa vielä muodosta. Kyseessä on mitä ilmeisimmin nuori seikkailijanorppa, joka on lähtenyt uimaan kotiseuduiltaan kauemmaksi ja sattumien kautta päätyneet Pien-Saimaalle. On varsin epätodennäköistä, että norppa kykenee asettumaan tänne pidemmäksi aikaa, sillä rauhallisia pesimispaikkoja ei juurikaan ole tarjolla. Kyseessä on nuori yksilö, jonka lisääntymisikään on vielä aikaa - eikä paikalla ole ketään kenen kanssa lisääntyä. Tutkimuksissa on todettu, että vastaavalaaiset seikkailijanorpat uivat yleensä takaisin synnyinseudulleen. Tässä tapauksessa se tarkoittaisi Ilkon-selkää, jossa kuitenkin on tilaa pesiä ja elää yhdessä edes pienen lajiporukan kanssa (n. 10 yksilöä).

Tapaus kuitenkin osoittaa, että saimaannorpat uivat pitkiäkin matkoja hyvin kapeista ja matalista salmista paikkoihin, joissa niitä ei ole totuttu näkemään. Onkin sanottu, että saimaannorpan voi avovesiaikaan nähdä lähes joka Saimaan kolkassa, nyt myös Pien-Saimaalla. Pesimisalueet ovat huomattavasti suppeampia, ja levittäytyminen pesiväksi kannaksi jo kertaalleen autioituneelle alueelle voi viedä vuosikymmeniä, jos ylipäättään olosuhteet ovat sille suotuisat. Mutta kannan levittäytyminen alkaa näistä rohkeista yksinäisistä seikkailijoista!

Marraskuun valo Saimaalla pari vuotta sitten. Kuva: Mirja Sokura.

Norppaterveisin

Kaarina Tiainen
saimaannorppa-asiantuntija
kaarina.tiainen@sll.fi
p. 050 530 3270

Sanna Leppänen
ympäristökasvattaja, ENI CBC CoExist -hanke
sanna.leppanen@sll.fi
p. 040 528 0785

Hanne Kosonen
Hankekoordinaattori, norppatiedottaja
Yhteinen saimaannorppamme LIFE
hanne.kosonen@sll.fi
p. 040 194 1885

Marjaana Kovanen
Hanketyöntekijä
Yhteinen saimaannorppamme LIFE
marjaana.kovanen@sll.fi
p. 044 776 4230

Yhteinen saimaannorppamme LIFE -hanke on saanut rahoitusta Euroopan unionin LIFE-ohjelmasta. Aineiston sisältö heijastelee sen tekijöiden näkemyksiä, eikä Euroopan komissio tai CINEA ole vastuussa aineiston sisältämien tietojen käytöstä.